

I det følgende har jeg søgt at fortælle om de personer, der har ført til at min far Kay Georg Jensen kom til verden, samt lidt om de forhold i det omkringliggende samfund, som de levede under. Jeg har desværre indtil videre ikke kunnet finde alle personer tilbage til år 1800 og heller ikke alle oplysninger om fødsel, konfirmation, bryllup, børn, død og erhverv, som jeg kunne ønske. Jeg er ej heller nået til at finde ud af at lede i alle tilgængelige kilder bl.a. soldaterpapirer.

Jeg har opdelt materialet i Forord, der indeholder forholdene i tidsperioden, Hannes Farfars familie, Hannes Farmors familie og Hannes Farmor og Farfar.

Oplysninger er fundet ved søgning på nettet, i folketællinger (FT), kirkebøger, sogneprotokoller, hartkornsekstrakter, matrikelkort og politiets registerblade og mandtaller. Historiske afsnit er til dels fundet på nettet, andet er taget fra hukommelsen læst i bøger tidligere. Billederne er lånt fra nettet. Kun billeder af kort, gader, huse og gårde er delvis autentiske.

Jordfordelingen efter landboreformerne

Ved landboreformerne omkring år 1800 blev der dannet en social struktur i dansk landbrug, som holdt sig stort set uændret de næste 100 år.

I modsætning til den gamle feudale ejendoms- og brugsstruktur var den nye struktur orienteret mod de frie markeds kræfter.

Det vigtigste sociale skel gik mellem dem, der hyrede lønarbejdere, og dem som måtte tjene til livet ved lønarbejde.

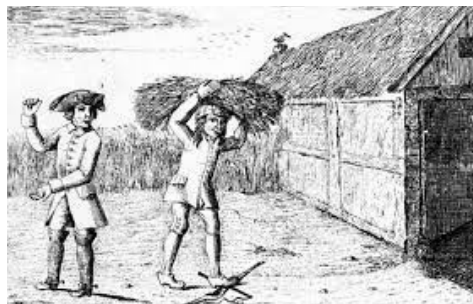


Til den første kategori hørte godsejere og gårdejere.

Til den sidste kategori hørte husmænd, landarbejdere og landsbyerhverv.

En husmand var en landarbejder, der lejede et hus på arbejdsgiverens bedrift, eller en lønarbejder, der ejede en lille bedrift.

Indtil udstykningerne fra godser til husmandsbrug i 1919, var lovgivningen orienteret mod at bevare den skæve jordfordeling.



Ind- og udvandring

De forbedrede sundhedsmæssige forhold i 1800 årene som indførelse af koppevaccination bedre hygiejniske forhold betød, at den høje børnedødelighed faldt. Dette førte til, at der opstod et stort arbejdskraftoverskud på landet, som trykkede lønnen med det resultat, at husmænd og landarbejdere ikke fik del i gårdmændenes voksende velstand.

I 1800-tallets sidste årtier flyttede fattige landboere i titusindvis til byerne og fandt arbejde i den nye industri, eller de udvandrede til Amerika.

Der var også en indvandring til det østlige Danmark i de år blandt andet fra Sverrig.

Der var oftest tale om unge mænd og kvinder fra det sydlige Sverige, som kom fra fattige kår på landet.

Det var blandt andet jernbanearbejdere til Lille sydbanen fra Roskilde til Næstved over Køge, der blev indviet i 1870 og det var husassistenter (kvinder) til hjælp i huse og værtshuse i byerne.

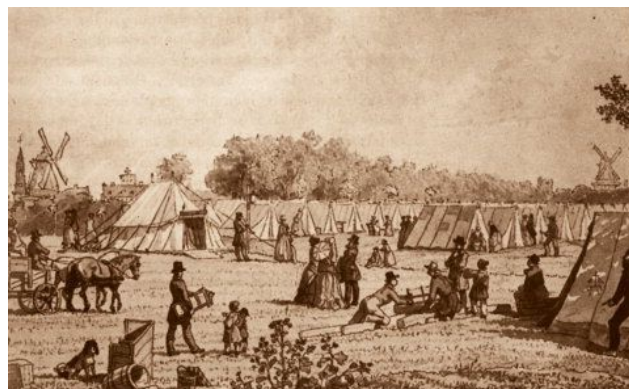
København



København 1850

København blev i 1853 ramt af en voldsom koleraepidemi, som i løbet af få måneder slog knap 5.000 mennesker ihjel. Udbruddet skyldtes, at hygiejnen var ekstremt dårlig. Afføringsresterne flød i gaderne, døde dyr sejlede rundt i kanalerne, og drikkevandet var stærkt forurenet. Byen stank forfærdeligt, da store mængder af stinkende, ubehandlet spildevand endte i havnen. Det blev døbt "den brune fane", der som et brunt og lugtende bælte strakte sig fra havnen og ud til Køge bugt.

Koleraepidemien blev derfor startskuddet til, at man gennemførte store forandringer i København, der højnede hygiejnen og sundhedstilstanden betydeligt.



Koleraepidemien 1853, teltlejr på Amager



Amager port

I 1856 ophørte voldene med at være Københavns grænse, og nu måtte man bygge permanent, grundmuret byggeri uden for voldene. Dette førte til et byggeboom i brokvartererne, Nørrebro og Vesterbro fra 1850'erne, Østerbro fra 1880'erne, Amagerbro fra 1890'erne og Islands brygge fra 1905 og en betydelig forøgelse af indbygger-tallet. I de nye brokvarterer blev der med lynets hast opført etagebyggerier. En del af disse byggerier blev opført af spekulanter, der ikke bekymrede sig om boligernes kvalitet. Lejlighederne i brokvartererne og på Christianshavn var små.

Arbejderne boede ofte i lejlighederne i sidehus og baghus.

De bestod som et eksempel fra Saxogade 17-19 af to værelser på tilsammen ca. 23-25 m² og køkken på 5 m².

De 3 bygninger nr. 15-17 lå tæt sammen.

Afstanden mellem forhus og mellemhus var ca. 7 meter, mens gården bag baghuset kun var 1,5 meter bred.

Lys eller frisk luft har haft svært ved at trænge ned til de mange legende børn i de smalle skatlignende baggårde for slet ikke at tale om ind i lejlighederne.



saxogade 17-19



Køkken saxogade 17



Korridorlejlighed saxogade 17-19
baghus

Lejligheden kunne have et trerammet fag vindue, og et med et fag vindue, pudset loft, pudsede og tappetserede vægge, vinduespanel og kakkelovn i hvert værelse. Køkken med et fag vindue, komfur, køkkenbord med vask og fast spisekammerskab.

Der var indlagt vand i samtlige køkkener, men kun gas i forhuset. I mellem- og baghuset var der lagt gas ind på trappegangen, hvor madlavningen måtte foregå. Entré var der heller ikke i alle lejligheder.

Boligerne var korridorlejligheder, så der kunne være et værelse på hver sin side af korridoren. Folk kunne således gå tværs gennem andres lejligheder.

København var ikke kloakeret, så man måtte benytte gårdlatriner, hvis indhold renovationsfolkene kørte til opsamlingssteder uden for byen. Herfra blev det transporteret videre som gødning til landmændenes marker.

I mellemgården var der to skure med ialt 12 latriner til de lidt over 200 beboere i ejendommen. Så der har været trængsel foran skurene og mange rotter.



Latriner Saxogade



tobaksfabrikken skulle børnene skille bladene.

Der var skole enten om formid-



dagen eller eftermiddagen, så der også var tid til at gå på arbejde.

(Bing og Grøndahl ca. 1900)

Børnearbejde

Fra midten af 1800-tallet flyttede mange mennesker fra landet og ind til byerne, hvor de kunne få arbejde på de nye fabrikker. Men det var ikke noget nyt i historien, at børnene gik med forældrene på arbejde. Eller at de skulle arbejde lige så hårdt som de voksne. Børnene blev fabriksarbejdere, inden de var fyldt 10 år.

For arbejderfamilien var det nødvendigt, at børnene arbejdede. Lønnen var meget lav - både for børn og voksne - og folk var meget fattige. Så fattige, at man dårligt havde råd til at spise sig mæt. Også selvom maden for det meste kun bestod af rugbrød med fedt, vandgrød eller kartofler med lidt sild. I mange familier gik man sultne i seng. Dertil kom, at arbejderfamilierne var ret store. Der var 4-5 børn eller flere. Så der var mange munde at mætte.

Huslejen skulle jo også betales, selvom boligforholdene var usle. Folk var stuvede sammen i små 1- eller 2-værelses lejligheder uden bad og wc, og kun med koldt vand. Derfor var det vigtigt, at også børnene tjente penge.

For 100 år siden var et arbejder barns løn 1/10 af familiens samlede årsindtægt. Det betød, at barnet for sin løn f.eks. kunne betale huslejen for en 2-værelses lejlighed. Barnets løn var også god at have, hvis faderen blev arbejdsløs i en periode. Dengang var der ikke noget, der hed understøttelse.

Oversigt over nogle forhold i Danmark fra 1800-1920

	Transport	Kommunikation	Industri	Hygiejne	Skole	København
Før 1800	Foregik primært til søs, vejene var meget dårlige. Efter 1763 blev spor til veje belagt med sten og grus og med grøfter	Det danske postvæsen blev oprettet i den 24. dec. 1624 af Chr. IV. Posten blev omdelt af budde, vogne og postryttere.	Industri foregik ved vind- og vandmøller m.m. I 1790 fik Danmark sin første Dampmaskine.	Lokummet er kendt i Danmark fra år 900 , men brugtes ikke på landet, man brugte mødding eller stald.	1721 De første rytterskoler oprettes. Den 23. januar 1739 alle skulle lære kristendom, at læse, skrive og regne	Befolkningstallet i 1787 ca. 90.000 personer
1800	I 1819 kom det første dampskib i Danmark	ca. 1800 kom optisk telegraf mellem de største danske byer inkl. til Slesvig		I byen et lokum i gårdene og under sengen natpotten 1810 forordning om koppe-vaccination	I 1814 undervisningspligt fra 7 år til konfirmationen 14 -16 år	1801 ca. 100.000
1825	1847 første jernbane fra København til Roskilde	I 1834 startede fast diligence-kørsel på de større veje. De kørte op til 100 km pr. dag.				1840 ca.120.000
1850	1863 kører der hestesporvogn i København 1870 er 97% af skibene stadig med sejl og jernbanenettet på 680 kilometer	I 1853 elektriske telegraflinier til de største byer og til Tyskland og Sverige.	ca. 1850 kom dampmaskiner samt gas-, petroleums- og elmotorer. I 1855 blev symaskinen vist i Paris (mekanisk).	I 1850 erne Nørrebro og Vesterbro bygges der var indlagt vand, men kun gas til mad i forhuset. I 1853 Koleraepidemi.	I 1850 flyttes Studenter-eksamen fra Universitet til latinskoler. 1867 Lærerinder får adgang til lærerembeder til reduceret løn.	1860 ca.150.000 1870 ca.180.000
1875	I 1883 jernbanefærger over Store Bælt. Fra 1899 blev sprogvojnene elektrificeret	1881 den første lokale telefoncentral i Danmark 1890 erne forbindes de lokale telefoncentraler i Danmark	I 1873 kom fabriksloven, der begrænser børnearbejde i fabrikkerne I 1891 fik Danmark sit første elektricitetsværk	I 1880 erne blev Østerbro og Amagerbro bygget. I 1894 kunne Københavns kloaknet anvendes til vandklosetter	1875 Piger får adgang til at aflægge studenter-eksamen for eksamens-kommissionen.	1880 ca.200.000 1890 ca.300.000
1900	I 1914 fandtes næsten 4000 kilometer jernbane	1900 er det danske telefonnet landsdækkende	Først i 1890 'erne kom flere store mekaniserede fabrikker med mange ufaglærte, der producerede store mængder varer.	I 1900 var der kun et par tusinde vandskylende toiletter i København.	1903 Latinskolen afskaffes; mellemskolen, den etårige realklasse og gymnasiet indføres; piger får adgang til gymnasiet.	1900 ca.350.000 1910 ca.450.000
1920						1920 ca. 550.000
Efter 1920	Biler i Danmark kom først i mellem-krigsårene			I 1930 begyndte vaccination af særlig udsatte mod tuberkulose		1950 ca.750.000 2000 ca. 500.000

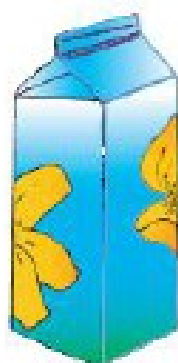
Priser, timeløn og arbejdstid i 1880 for en faglært arbejder



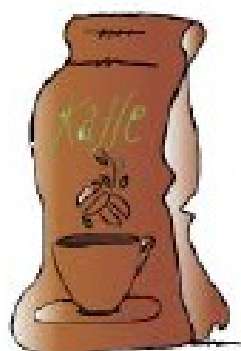
1 kg rugbrød..... kr. **0,16**



¼ kg smør..... kr. **0,50**



1 l mælk..... kr. **0,06**



½ kg kaffe..... kr. **0,90**



1 pilsnerøl..... kr. **0,08**



Timeløn/faglært..... kr. **0,27**



Ugentlig arbejdstid..... timer **64**

Industrimuseet
www.industrimuseet.dk